

Pitkäaikaissairaiden tuen tarve lääkehoidon toteutuksessa ja seurannassa – apteekin rooli

H. Mikkola, L. Saastamoinen, M. Dimitrow, M. Airaksinen, E. Aarnio, E. Laukkanen, K. Hämeen-Anttila

Tavoitteena tunnistaa tukea tarvitsevat lääkkeenkäyttäjryhmät ja laatia ehdotus avohuollon apteekin roolista lääkehoidon seurannassa

Tutkimuskokonaisuuden tavoitteena on tarkastella lääkehoitojen seurantaan potilasnäkökulmasta ja määritellä apteekin toteuttamasta seurannasta erityisesti hyötyvät lääkkeenkäyttäjryhmät sekä luoda lääkkeenkäyttäjälähtöinen toimintamalli lääkehoidon seurannalle avohuollon apteekissa.

Tutkimus toteutetaan Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean, Itä-Suomen yliopiston farmasian laitoksen ja Helsingin yliopiston farmasian tiedekunnan yhteistyönä vuosina 2023–2025, ja tulokset raportoidaan vertaisarvioituina kansainvälisinä artikkeleina.

Aineisto ja menetelmät

Jo toteutetussa ensimmäisessä osatutkimuksessa järjestettiin ryhmäkeskusteluita eri pitkäaikaissairauksia sairastaville. Aineistosta analysoitiin teorialähtöisellä sisällön analyysillä keskusteluihin osallistuneiden pitkäaikaissairaiden kokemuksia lääkehoitoihin liittyvästä taakasta.

Toisen osatutkimuksen aineisto on kerätty väestöä edustavalla Lääkebarometri-kyselytutkimuksella. Aineistosta tarkastellaan tietyn sairauden sairastamisen yhteyttä koettuun lääkehoidon taakkaan tai lääkehoidossa oleviin ongelmiin monimuuttujamenetelmiä hyödyntäen.

Kolmannessa osatutkimuksessa toteutetaan järjestelmällinen kirjallisuuskatsaus apteekkien roolista, toimintamalleista ja mahdollisista kannustimista lääkehoidon seurannassa kansainvälisesti.

Lääkehoidon seurannan toteuttamista ei ole määritelty

Lääkehoidon seuranta on oleellinen osa lääkehoitoprosessia, mutta sen toteutusta ei ole selkeästi määritelty minkään terveydenhuollon ammattiryhmän osalta. Määrittelyn puuttuessa seuranta jää helposti toteutumatta. Avohuollon apteekeissa tuetaan tällä hetkellä lääkehoitojen onnistumista esimerkiksi seuraamalla lääkkeiden toimitusvälejä ja keskustelemalla asiakkaan kanssa lääkkeen soveltumisesta sekä yleisestä voinnista. Se on kuitenkin irrallista potilaan kokonaisuudesta, eikä siten välttämättä palvele potilaan hoidon tavoitteiden saavuttamista parhaalla mahdollisella tavalla. Uudistuvassa sote-järjestelmässä ja terveydenhuollon resurssipulassa tulisi kriittisesti arvioida apteekissa tiheästi toistuvien tapaamisten nykyistä tehokkaampaa hyödyntämistä lääkehoidon tavoitteiden saavuttamisen seurannassa.

Tarve avohuollon apteekkien toteuttaman lääkehoidon seurannan määrittelylle on tunnistettu valtakunnallisesti. Apteekkien rooli ja vastuut lääkehoidon seurannassa tulisi selkeyttää, jotta seuranta toteutuisi tasalaatuisesti. Määrittelytyössä on tärkeää huomioida erilaisten potilasryhmien ja lääkehoitojen vaikutus potilaiden tarvitseman tuen määrään. Kansallisesti tulisi määritellä, mitä asioita apteekissa seurataan ja miten. Lääkkeen käyttäjien näkökulman huomioiminen on tässä erittäin tärkeää.

Tutkimuksessa määritellyt lääkkeenkäyttäjärühmät sekä tieto kansainvälisistä toimintamalleista apteekkien toteuttamassa lääkehoidon seurannassa mahdollistavat suomalaiseseen kontekstiin sopivan toimintamallin kehittämisen ja sitä kautta apteekkien roolin kehittämisen ja lääkehoidon tuloksellisuuden parantamisen.

Lisätietoja

Heidi Mikkola, tutkija, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ja Itä-Suomen yliopisto, [heidi.mikkola\[at\]fimea.fi](mailto:heidi.mikkola[at]fimea.fi)

Leena Saastamoinen, tutkimuspäällikkö, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, [leena.saastamoinen\[at\]fimea.fi](mailto:leena.saastamoinen[at]fimea.fi)

Katri Hämeen-Anttila, professori, Itä-Suomen yliopisto, katri.hameen-anttila@uef.fi

Marja Airaksinen, professori, Helsingin yliopisto, marja.airaksinen@helsinki.fi

Tiedote on tutkimusryhmän laatima. Vastuu sisällöstä ja jakelusta kuuluvat tutkimusryhmälle. RATTI-tutkimusverkosto ja julkaisualustan ylläpitäjä eivät vastaa yksittäisten tiedotteiden sisällöstä.